

Diktator Hitler sklical zase- danje nemškega parlamenta

Velika Britanija in Francija dobili dva dni
časa za študijo nacističnih mirovnih predlogov.
V Berlinu še vedno upajo, da se bo Turčija
odtrgala od angleško-francoske fronte. Sen-
timent v prilog miru se širi v Angliji

5. okt. — Hitler je si-
sklical zasedanje parla-
menta, da slihi njegovo dekla-
racijo o nacistični politiki v
vojni. Parlament se
je začel jutri.

Pravijo, da bo Hitler
v dva dni časa Angliji in
Franciji za študijo mirovnih
predlogov. Ako jih bosta od-
govorili, tedaj bo sledila konfe-
renca med predstavniki Nemčije
in Italije o militarni
aktivnostih na široki
skali.

Hitler, ki je večerjau
američanov govori, meni, da
velika vlada ni še zaprla
svoje mirovne pogajanje z
Anglijo. Uradni krogi trdijo,
da bo podvzeta nobena diplo-
matska akcija, dokler ne bo v
Ameriki govori v parlamentu
svojega stališča in po-
stavlja za nadaljnje razgo-
vorje v sklenitve sporazuma.
Je uverjen, da je to mogoče,
če njegovi prijatelji pravi-
lno je bil Hitler ob koncu av-
toritarni, da Velika Bri-
tanija ne bo pretrgala odnoša-
v. Nemčijo zaradi poljskega
vprašanja.

Nemci izražajo upanje, da se
Turčija ločila od angleško-
francoske fronte že ta teden.
Metzsch, vojaški svetnik,
"da oni, ki trdijo, da ho-
v. Nemčija Rusijo raztegniti
vpliv do Dardanell, ne
pozabiti, da je Bismarck
podpiral težnje caristične
v tej smeri. Vprašanje,
ali Rusi ali Nemci dobijo
polni olini distrikt Drobobycz,
zato so tudi diskuzije
med Nemci in Rusijo in Nem-
ci brez pomena. Važno je le
to, da sta Rusija in Nem-
ci sklenili dogovor glede iz-
vajanja blaga na široki podla-
Nemško-ruska kooperacija
opraža turških interesov in
jemo korist je, da vzdrži tra-
dicionalno prijateljstvo z Nem-
ci in Rusijo."

London, 5. okt. — Angleško
mnenje je razdeljeno glede
vprašanja, ali je Lloyd
George, bivši angleški premier,
pravi stališče, ko je
govoril Chamberlainu, naj do-
pretehta Hitlerjeve mirov-
ne predloge. V zbornici lordov
bila večerj debata, ali je pri-
stojno, da se sklenitev spora-
za Nemčijo ali ne. Govor-
je so naglašali, da je treba
preštudirati Hitlerjeve
predloge.

Lord Ponsonby je predlagal,
da parlament razpravlja o Hit-
lerjevih pogojih. Dejal je, da
Nemčija ni imela pravice svetov-
nem Nemcem, naj strmo glavo
vzpostavi vlado, ker ne more
biti sporazuma z njo. Ako
Nemci strmo glavo Hitlerjev
im, bi komunisti dobili oblast
Nemčiji.

V silnem tonu je govoril lord
conservativec. Svaril je
pred borbo, katere cilj je
biti enega moza in
novega sistema. "Upam, da
ne boste smatrali za Hitler-
jevo zagovornika, kajti mi
moramo zavedati, da se ne
smemo samu proti njemu, tem-
več tudi proti idejam, katere on
predstavlja," je dejal Cecil.

Lord Mottistone je govoril v
liberalnem in hvalljivem
govoru premierja. Dejal je, da
bil Lloyd George rešitelj An-
glije. Če Anglija ne bi imela
vprašanja, bi bila danes vazalka
Nemčije.

Zunanji minister Halifax je v
svojem govoru v zbornici lordov
predlagal, da zagotovi seda-
nja nemške vlade niso dovolj za

ADF podpre Roose- veltov program

Suspenzija unije pivovarniških delavcev

Cincinnati, O. — (FP) — A-
meriška delavska federacija bo
podpirala Roosevelta v kampa-
nji za revizijo nevtalnostnega
zakona, je dejal William Green
v svojem govoru na konvenciji
ADF. Ona je uverjena, da bo
Roosevelt držal obljubo, katero
je dal kongresu, da ne bo zaple-
tel Amerike v evropsko vojno.

Green je opozoril na nevar-
nost regimentacije delavcev in
izgubo vseh pridobitev, ki so jih
izvojevali v zadnjih letih, če se
bi Amerika zapletla v vojno.
Dejal je, da delavci pripravlj-
jeni žrtvovati svoja življenja
za obrambo Amerike, nočejo pa
se boriti na evropskem ozemlju,
ker evropski konflikt je zadeva
evropskih držav. Te naj ga po-
ravnavajo brez ameriškega sode-
lovanja.

Predsednik ADF je udrihal
tudi po voditeljih Kongresa in-
dustrijskih organizacij, zaeno
pa je naglašal, da so vrata za
mirovna pogajanja še vedno
odprta. Voditelje je obdolžil,
da se poslužujejo revolucionar-
nih metod za doseg svojih ci-
ljev. Javno mnenje obsoja ta-
ke metode, je rekel Green. Po
napadu na Lewisa, predsednika
CIO, je apeliral za enotnost v
vrstah organiziranega delav-
stva.

Na konvenciji se obeta go-
glede akcije eksekutivnega sve-
ta ADF, ki je predlagal suspen-
zijo mednarodne unije pivovar-
niških delavcev. Ta unija ima
42.000 članov in prišla je v kon-
flikt z bratovščino voznikov, ki
spada k Ameriški delavski fe-
deraciji. Slednja je dobila ju-
risdikcijo nad pivovarniško u-
nijo.

Drugo kočljivo vprašanje je
suspenzija mednarodne tiskar-
ske unije, ki je bila odrejena,
ker se je uprila plačevanju iz-
rednega asesmenta v sklad
ADF za financiranje boja proti
CIO.

Iz poročila, ki ga je ekseku-
tiva predložila konvenciji, je
razvidno, da je imela federacija
4.006.354 članov v avgustu te-
ga leta, 383.267 več kot pred
enim letom. Za financiranje
organizatorskih kampanj je
potrošila \$889.459. Skupni do-
hodki v letu, ki je bilo zaklju-
čeno 31. avgusta, so znašali \$1-
800.249. V prejšnjih dvanaj-
stih mesecih so znašali \$1.844-
203.

Kanada internirala 300 tujcev

Ottawa, Kanada, 5. okt. — O-
krog 300 tujcev je bilo internir-
anih v taboriščih v provincah
Ontario, Quebec in Alberta na
obtožbo, da so ogrozili javno
varnost. Naznanilo je objavil u-
rad predsednika kanadske vla-
de.

vzpostavitev miru. "toda pri-
pravljeni smo sodelovati z Nem-
čijo v naporih, katerih cilj je
realna svetovna rekonstrukcija.
Dokler bodo narodi v strahu
pred napadom s strani Nemčije,
je taka rekonstrukcija ne-
mogoča. Vlada oborožene pesti
mora biti uničena."

Zamorska organi- zacija protestira

Sodnik oprostil napadalce

New Brunswick, N. J. — (FP) —
Zveza za napredek zamorske-
skega ljudstva in Delavska
obrambna liga sta odločno pro-
testirali proti sodniku Adrianu
Lyonu, ki je oprostil devet mož-
članov drhali, ki so napadli in
pretepli štiri zamorske polje-
delske delavce, dasi so priznali
krivdo. A. Hollister, tajnik
podružnice Delavske obrambne
lige v New Jerseyju, je dejal,
"da si lahko vsak predstavljaj,
kaj bi se zgodilo z zamorci, če
bi oni napadli belopolce. Dobili
bi težko zaporno kazen in morda
bi jih linčali."

David Robinson, odvetnik
Delavske obrambne lige, je de-
jal, da bo vložil tožbo proti na-
padalcem pri federalnem sodišču
in zahteval odškodnino v vsoti
\$250.000. Napad na zamorske
delavce je bil izvršen v Cran-
buryju 11. avgusta. Dva tedna
pozneje je policija aretirala de-
vet mož, ni pa hotela razkriti
njih identitete.

Med obtoženci, ki so priznali
krivdo, a so bili vseeno oprošte-
ni, so ljudje, ki so bili najeti za
napad na zamorce. Pravi krivi-
ci sploh niso prišli pred sodišče.
Zamorski delavci prihajajo v
New Jersey vsako leto, kjer po-
magajo farmerjem pri pospravl-
ljanju pridelkov.

Obraunava proti unijemskemu uradniku

Montezuma, Ia. — Tu se je
pričela obraunava proti Willi-
amu Sentnerju, ki je obtožen kri-
minalnega sindikalizma. Obrav-
navi predseduje sodnik W. S.
Cooper, ki je zavrgel predlog
glede ustavitve postopanja.
Sentner je podpredsednik unije
United Electrical, Radio & Ma-
chine Workers (CIO) in je bil
eden izmed voditeljev stavke
1500 delavcev proti Maytag
Washington Machine Co., ki ima
tovarno v Newtonu. Obtožnica
izvira iz izgovorov, ki so se pri-
petili v stavki. Obravnava se
je imela vršiti v okraju Jasper,
a je bila premeščena v okraj
Powershiek.

Angleški vojni kabinet povečan

London, 5. okt. — Daily Ex-
press poroča, da so bile vlade do-
minionov pozvane, naj pošljejo
svoje reprezentante v London,
kjer bodo dobili pozicije v voj-
nem kabinetu. Ti se bodo stalno
posvetovali s člani Chamberlai-
novega vojnega kabineta.

Domače vesti

Obiski

Chicago. — Carolina Phillips
iz Seattle, Wash., je 4. t. m. o-
biskala gl. urad SNPJ in ured-
ništvo Prosveta. Druga obisko-
valka istega dne je bila Helena
Sterniša iz Jolietu.

Oče in hči najdena zadušena

Cleveland. — Dne 3. oktobra
so našli 50-letnega rojaka An-
tona Kolenca in njegovo devet-
letno hčerko Rose-Mary v nju-
nem stanovanju mrtva, zaduše-
na od plina. Žrtvi sta že dalj ča-
sa živeli sami, odkar je Kolenca
zapustila njegova 28-letna žena
Rose, katere stanuje pri materi.

Članica v bolnišnici

West Aliquippa, Pa. — V bol-
nišnici Rochester se nahaja Ma-
ry F. Smrekar, članica SNPJ, ki
ima prestati tamkaj težko ope-
racijo. Obiski so dovoljeni dne-
vno popoldne in zvečer. Člani ji
že hitrega okrevanja.

Vesti iz Južne Amerike

Buenos Aires, Arg. — Dne 10.
septembra je 16-letni Tomaž Ra-
kišan iz Dalmacije z žepnim no-
žem zaklil Slovence Matijo Ho-
stnerja, staraga 38 let in doma
od nekod na Dolenjskem. Igrala
sta karte v gostilni in se sprla,
hakar je Rakišan napadel Host-
nerja zunaj na ulici. Morilec je
bil takoj aretiran. — V tukajš-
nji naselbini je umrla Ida Ma-
vec, stara 17 let in rojena na
Primorskem; dalje je umrla Ma-
rija Sabotin, stara 10 let, hčer-
ka Ludovika Sabotina iz Stre-
bovcev v Prekmurju.

Clevelandske volitve

Cleveland. — Primarne volit-
ve zadnjega torka, pri katerih
je tekmovalo mnogo Slovencev
za sedeže v mestnem vsetu, so
prinesle zmago v 23. wardi se-
danjemu councilmanu Johnu M.
Novaku in neodvisnemu demo-
kratu Edwinu J. Kovaciku, ki sta
dobila največ (prvi 1728 in dru-
gi 1554) glasov; ostali kandida-
ti so prejeli glasov: Vatro J.
Grill 934; Butala 679; Kennick
586; Levstik 299 in hrvaški ko-
munist Margetić 85. — V 32.
wardi sta nominirana Arezone z
1938 glasovi in Anton Vehovec
z 1901 glasom; ostala dva slo-
venska kandidata Poznik in Ru-
di Lokar sta dobila prvi 1033
in drugi 295 glasov.

Nemški parniki v ruskem pristanišču

Oslo, Norveška, 5. okt. — Ne-
ki mornar, ki je došel sem iz
Murmanske, ruskega pristaniš-
ča ob Arktiku, je povedal, da je
v tem pristanišču videl nemški
parnik Bremen, parnik New
York in več drugih nemških to-
vornih parnikov. Okrog 800 čla-
nov posadke Bremena in 400 čla-
nov posadke New Yorka je od-
potovalo v Nemčijo preko Rusi-
je. Bremen je odplul iz New
Yorka 30. avgusta, 36 ur pred
izbruhom vojne na Poljskem,
New York pa 28. avgusta.

STALINOVE ZA- HTEVE ALARMI- RALE TURČIJO

Ruska baza v rumun- skem pristanišču

ESTONIJA RATIFI- CIRALA PAKT

Istanbul, Turčija, 5. okt. —
Vzmirljenje zaradi zavlačeva-
nja pogajanj med turškim zuna-
njim ministrom in sovjetskimi
voditelji v Moskvi se očituje v
turškem tisku. Zanesljiva poro-
čila pravijo, da je sovjetska vla-
da informirala Sukra Saracogla,
turškega zunanjega ministra, ki
je neuradni predstavnik balkan-
skih držav, da hoče imeti pomor-
sko bazo v Konstancl, rumunski
luki, poleg tega pa morajo bal-
kanske države dovoliti pravico
prevoza ruskim četam preko teh
držav.

Sovjetska vlada dalje zahteva
od balkanskih držav, da morajo
podpisati nenapadalno pogodbo z
njo. Ona hoče raztegniti svoj
vpliv na balkanske in baltičke
države. Neka vest se glasi, da
se bodo balkanske države upre
Stalinovi zahtevi.

Riga, Latvija, 5. okt. — Lat-
vija bo kmalu podpisala dogovor
s sovjetsko Rusijo, ki bo dal sle-
dnji pravico gradnje pomorskih
in letalskih baz na letskem ozem-
lju, se glasi poročilo iz zanesljivi-
vih virov. Rusija bo na podlagi
dogovora dobila tudi prometne
pravice na železnici, ki vodi v
letsko pristanišče mesto Libau.

Tallinn, Estonija, 5. okt. —
Pakt vzajemne vojaške pomoči z
Rusijo je estonska vlada sinoči
ratificirala. Zadevni dokumen-
ti so bili nato izmenjani med
Talinom in Moskvom.

Ruska armada 25.000 mož bo
na podlagi tega pakta zasedla es-
tonska otoka Dagoo in Oesel in
pristanišče mesto Baltiski ob
Baltiku. Tu bo Rusija zgradila
tudi pomorske in letalske baze in
s tem dobila popolno kontrolo
nad severnim delom Baltika.

Moskva, 5. okt. — Vest, da bo
sovjetska Rusija zahtevala pro-
metne privilegije od Litvinake,
je bila sinoči objavljena. Litvin-
ski zunanji minister Jouzas Urb-
sys se je po pogajanjih s sovjets-
skimi voditelji vrnil v Kovno,
glavno mesto Litvinake, da dobi
nadaljnja navodila od svoje vla-
de.

Vojni department naročil 329 tankov

Washington, D. C., 5. okt. —
Vojni department je naročil 329
vojaških tankov najnovejšega ti-
pa, se glasi naznanilo. Vsak bo
tehtal dvanajst ton in stal \$17-
790. To naročilo je prvi korak
v kampanji za mehaniziranje ar-
made, odkar je nemška invazija
Poljske demonstrirala učinkovi-
tost tankov. Naročilo je dobila
American Car & Foundry Co.,
Bewick, Pa., ki je predložila
najnižjo ceno za gradnjo tan-
kov.

Zadnje vesti

WASHINGTON, D. C. — Nem-
ško poveljstvo je obvestilo ame-
riško vlado, da bo ameriški par-
nik Iroquois potopljen. Parnik
se nahaja s 584 ameriški pot-
niki in 275 mornarji na evropski
strani Atlantika in ima priti v
New York prihodnjo sredo. Nem-
ško poveljstvo pravi, da bodo
parnik potopili Angleži ali Fran-
cozi in podtaknili čin Nemcem z
namenom, da pridobe Združene
države za vojno na svoji strani.
Ameriška vlada ne zaupa temu
poročilu.

BERLIN. — Hitler je danes
ajutraj v rajhatagu predložil
premirje, kateremu naj sledi
evropska konferenca, na kateri
naj se rešijo vsa evropska spor-
na vprašanja. Rekel je, da je
bilo v vojni na Poljskem 10.572
Nemcev ubitih, 30.322 ranjenih
in 3409 je pogrešanih.

HELSINGFORS. — Sovjetska
Rusija je večerj spravila Letsko
(Latvijo) pod svoje krilo. Leti
so podpisali pakt, na podlagi ka-
terege ima Rusija pravico poslu-
šati se letskih pristanišč in po-
slati svoje čete na letska tla.

LONDON. — Angleška vlada je
precej olajšala cenzuro za vojne
vesti in določila je maksimalne
cene za živila; jajca ne smejo
biti dražja kot 50c tucat.

HONGKONG. — Kitajci so
ustavili Japonce v provinci Hu-
nan; okrog 10.500 Japoncev je
bilo ubitih v veliki bitki.

Kitajci ustavili japonsko ofenzivo

Gibanje ruskih čet ob kitajski provinci

Sanghaj, 5. okt. — Srdite bi-
ke v provincama Hunan in Ki-
angai so rezultirale v kitajski
zmagi, se glasi poročilo iz ki-
tajskih virov. Prodiranje ja-
ponskih čet proti Cangsi, glavne-
mu mestu province Hunan, je bi-
lo ustavljeno na vsej črti.

Obe stranki poročata o velikih
izgubah v teh bitkah. Japonci tr-
dijo, da je padlo 25.000 Kitajcev,
kitajsko poročilo pa pravi, da je
bilo 20.000 Japoncev ubitih. Po-
ročilo iz nevtralnih virov nagla-
ša, da obe stranki pretiravata.
Kitajci so naznanili, da so po-
gnali Japonce 50 milj nazaj od
Cangse po hudi bitki.

Sanghaj, 5. okt. — Kitajski
krogi v Čungkingu, glavnem me-
stu Kitajske, so alarmirani zara-
di poročil o gibanju sovjetskih
čet ob provinci Sinkiang. Iz te-
ga gibanja sklepajo, da namera-
vajo Rusi okupirati to provinco,
kjer se je sovjetski vpliv pove-
čal v zadnjih letih.

Nemčija odprla taborišče za poljske ujetnike

Berlin, 5. okt. — Nemčija je
odprla taborišča za 1200 poljskih
častnikov, med katerimi je 20
generalov, v bližini Monakova.
Na podlagi mednarodnega dogo-
vora bodo ti dobivali štiri pla-
čo kot nemški častniki. V bliž-
ni Berlina je bilo odprto taboriš-
če za malo število francoskih in
angleških letalskih častnikov, ki
so bili ujeti, ko so se morali spu-
stiti na tla na nemškem ozemlju.

Moscicki dobi zavetje v Švici

Bern, Švica, 5. okt. — Vlada
svet je podelil dovoljenje Ignacu
Moscickiju, ki je resigniral kot
predsednik Poljske, in njegovi
ženi, da se lahko nastanita v
Švici. Moscicki je kot profesor
na univerzi v Fribourgu, Švica,
dobil švicarsko državljanstvo po
ustanovitvi poljske republike.
Naznanjeno je bilo, da se bo s
svetjo ženo nastanil v Chandonu.
Kot vsak drugi politični izgna-
nec, je moral Moscicki obljubiti,
da se ne bo vmešaval v politiko,
ko bo živel v Švici.

FRANCIJA ZAVR- NILA NACIJSKE MIROVNE POGOJE

Borila se bo, dokler ne zmaga

DALADIER POHVA- LIL MUSSOLINIJA

Pariz, 5. okt. — "Francija se
bo borila v vojni, katere ji je
bila vsiljena, dokler ne zmaga."
Tako je izjavil premier Dala-
dier pred člani odseka za zuna-
nje zadeve nižje zbornice. To
je bil njegov odgovor Nemčiji
in Rusiji, ki sta predlagali u-
stavitve sovražnosti.

"Francija noče več živeti v
negotovitosti," je nadaljeval Da-
ladier. "Ona se ne bo uklonila
sili, temveč lojalno podpirala
Veliko Britanijo. Francija od-
klanja premirje, ki ga diktira-
jo nacisti, temveč je za trajni
mir, ki bo začel njeno varnost
in varnost vseh drugih naro-
dov."

Daladier je dejal, da doslej še
ni prejel konkretnih mirovnih
pogojev od Nemčije. Kadar jih
bo, se bo posvetoval s predse-
dnikom angleške vlade Chamber-
lainom, ki je v parlamentu že
povedal, da je njegova vlada
proti vsakemu miru, ki bi ga
diktiral Hitler. Francija in
Anglija sta se trudili, da reši-
ta spor z Nemčijo na miren na-
čin, toda Hitler je provociral
vojno in on mora prevzeti vso
odgovornost.

Uradna časopisna agentura
Havaa, ki je objavila Daladier-
jevo izjavo, pravi, "da na diplo-
matičnem, ekonomskem, finanč-
nem in militarističnem polju je
solidarnost med Francijo in Ve-
liko Britanijo popolna."

Več oseb, med temi pisatelja
Jean Giono in Lecoine, je polici-
ja aretirala, ker so agitirale za
sklenitev miru z Nemčijo. Si-
rile so letake s pozivom za mir
tudi med poslanci v parlamentu.
Člani Daladierjevega kabine-
ta so večerj odobrili načrt glee-
postritve blokade proti Nem-
čiji. Ta ima ustaviti dovoz ži-
vil in drugih potrebščin v Nem-
čijo.

Naciji ne smejo kri- tizirati komunistov

Protikomunistične grupe razpuščene

Berlin, 5. okt. — Protikomu-
nistične tiskovine in letaki se več
ne tiskajo v Nemčiji. Zveza pro-
ti kominterni, antiboljševiška in
antizidovska organizacija, ki je
igrala veliko vlogo, odkar je Hit-
ler prišel na krmilo Nemčije, ni
več aktivna. Kritike komunistov
so prepovedane.

Naciji pa ne bodo trpeli komu-
nističnih aktivnosti. Po izjavi
nekega visokega uradnika ne bo-
do alike Stalina, ruskega dikta-
torja, smeje viseti v privatnih
stanovanjih, čeprav sta Nemčija
in Rusija postali prijatelji.

Protiboljševske organizacije,
katere so subvencirali nacisti, so
bile razpuščene, odkar sta Hitler
in Stalin sklenila prijateljski
pakt. Med temi so Svetovna li-
ga proti kolonialnemu boljševiz-
mu, Zensko svetovno gibanje
proti boljševizmu, Ustanova za
študijo boljševizma in Ustanova
za znanstveno študijo Sovjetske
unije.

Kanada suspendirala komunistični list

Ottawa, Kanada, 5. okt. —
Komunistični list v francoskem
jeziklu Clarte je bil večerj sus-
pendiran. Zadevno odredbo je
objavil justični minister Ernest
Lapointe v soglasju z zakonom
narodne obrambe.

Vreče, napolnjene s peskom pred katedralo v Meauxu, Francija.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE

PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnina za Zdrženo državo (even Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$2.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Ohio \$7.50 na leto, \$2.50 za pol leta; za inostanstvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Ohio \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglašev na dogovoru. — Rokopisi dopisov in nenarodnih članov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštuno.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom

PROSVETA

2457-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz nasebina

Potovanje na proslavo dneva SNPJ—VI

Cleveland. — Po tridnevem bivanju med ameriški Vrhovni sodni sodniki sem moral od njih posloviti. Ko bi mi čas dopuščal, bi jih bil še več obiskal. Ker pa sem v mojem odmerjenem času (deset dni) imel na piki še naše Čikažane in njih veliko vas, sem se odpeljal s srčno željo, da se še vidimo s prijaznimi Waukegančani. Torej na zdar!

Zaseden električno in se odpeljem v 47 milj oddaljeno metropolo srednjega zapada Chicago. Vse bi bilo dobro, ko bi ne bilo toliko hrupa in trua, ko prideš v sredino mesta. Kamorkoli se ozreš ali stopiš, povsod hrup in trua. Vse beži in vrvi na vse strani. In ako se na tistih obširnih hodnikih ali postajah naduljnice znajdeš kot tujec, moraš vprašati tega ali onega, mogoče deset ljudi, kam in s katero karo se bi bilo treba odpeljati na tvoj naslov ali cilj. Posebno popoldne med 5. in 6. uro je pravi Babilon, ko gredo ljudje z dela iz uradov in trgovin. Najbolje je, da imaš z debelimi črkami natiskan naslov, kamor želiš iti. Z vpraševanjem in dopovedovanjem ne moreš v taki gneči dosti izvedeti, ker ljudje nimajo časa ukvarjati se s takimi odgovori. In končno moraš vprašati še spovednika v naduljici ali poulični, če se voziš v pravo smer.

V Slovenski delavski center, v urad Proletarca, sem prišel zvečer. V spodnjih prostorih sem našel sodraga Luko Grosarja, staro korenino. Luka je rekel: "Kdo hudiča žvižga in kriči in razgraja zgoraj?" Takoj je pogruntal, da mora biti večni popotnik in to misel tudi na glas izrekel, ko sem ravno planil k jaslim. "No, Luka, kdo vruga ti je pa povedal, da sem jaz?" sem ga nagovoril. "Jaz vem, da tukaj nimamo tako predrznih in korajžnih ljudi, posebno ne, da bi še tako žvižgali," mi je odgovoril. Nato sem si nekoliko namočil svoje suho grlo. Čast Luki, ki je vse to razumel in postregel.

Pride tiskar Košak, tudi stara korenina, ki se moško vestransko pomeni. Prišlo jih je še več drugih, Frank Aleš in drugi, ki so imeli neko sejo. Luka pravi, da mu je Charles Pogorelec naročil, naj ga telefonično pokliče, ko pridem v Center, da me bo odpeljal na dom, kjer bom prenočeval. Ampak predno sva odšla iz Centra, smo se s sodrugom še marsikaj pogovorili. Prav rad bi bil šel s temi rojaki, posebno z Lukom, balnat, ker imajo prav lepe in prijazne balinarske prostore, pa je bila mola, ker je tisti večer neprenehoma nekoliko deževalo. Luka se je pohvalil, da ga ni v naši clevelandski metropoli boljšega igralca kot je on. Temu sem ugovarjal. Vsalet tega bi se bil z njim tudi rad sprijel in še s kom drugim, da bi videl, kakšni kanonirji so in kako učinkujejo njih izstrelki. Verjamem, da so dobri, ampak da bi metropolitane spravili v kozji rog, to mi pa nikakor ne gre v glavo. No, Luka, se spoprimeva pa drugičkrat.

Predno sva s Charlijem odšla, sem mu naročil, naj telefonira na postajo, kdaj grede vlak Nickel Plate v Cleveland. Odgovor je dobil, da gresta samo dva, prvi ob 9:40 zjutraj, drugi pa ob 11:20 zvečer. Na drugo vprašanje, ali je moj vojni listek dober za nočni vlak, so odgovorili, da ne, marveč le za jutranji, ker moram biti v Clevelandu 12. septembra, ne pa 13. Jaz in še marsikdo drugi smo bili gotovi, da je dobro, samo da se vkrcaš tisti dan, ko poteče vojni listek. Ampak oni so rekli, da ni tako in jaz sem se moral ravnati po tem.

Treba je bilo vstati zgodaj zjutraj in opraviti najnujnejše po Chicago, to je pri Proletarcu in posebno v glavnem uradu SNPJ in upravnistvu Prosvete. To sem s pomočjo Charleja in njegovega avta hitro izvršil. V gl. uradu in upravnistvu Prosvete bi moral porabiti več ur, da bi se malo pogovoril z vsemi, posebno pa s tistimi, ki jih ni bilo na proslavi v La Sallu. Charley je obljubil, da pride ob določenem času pome, da me odpelje na postajo. In tako se je tudi zgodilo. Poslovil sem se od uradnikov in uslužbencev in s Charlijem sva se odpeljala v mesto do postaje La Salle. On — Bog mu daj zdravje in srečo, kakor tudi njegovi ženi — se je odpeljal nazaj na svoj posel, jaz sem jo pa vdrl v tisto veliko hišo, dobil razne informacije glede odhoda in se podal proti čakajočemu vlaku.

Tam sva trčila skupaj z neko lepo in elegantno damo iz Loraina, O. Enmalo sva se spogledala (kot pod klančkom), in šla v voz, kjer sva se utaborila v sosednja sedeža. Pomagal sem ji urediti dva sedeža v tak položaj, da je lahko tudi ležala. Ona je bila zadovoljna in mi ponudila bombonov, toda sem se ji zahvalil, češ da so zame presladki. Hujšega ni bilo. Ni se svet podrl ne vlak prevrnil. Tudi ni smrten greh, če se areš ali malo dotakne mladega dekleta. To so delali in bodo, ko nas ne bo.

V Cleveland nas je vlak privlekel okrog 5:30 popoldne. Tako se je končalo moje desetdnevno potovanje v zvezi s proslavo dneva SNPJ, ki se je izvršila v zadovoljstvo večine. Še enkrat iskreno pozdravljeni vsi in lepa hvala.

Anton Jankovich, 147, zastopnik Prosvete.

O starih delavcih in naprejeveh

Bellaire, O. — Če je delavec vreden garancij in se od mladosti preživlja od potu svojega obraza, ima vedno pred očmi obstanek za bodoče, in to posebno, če je več mesecev brez dela in za službo. Če jih imaš okrog 60 na grbi, si v nevarnosti, da te današnji podjetniški sistem obsoi med staro šaro ne glede na to, če si še pri moči in zdravju, da zasluži za borni obstanek sebi in družini in ne glede, da ti je prav tisti podjetnik tekom tvojega 25 ali 35-letnega garancije izčrpal tvoje mlade moči, toda na stara leta te ne potrebuje več.

Vaino Tanner (levo), finski finančni minister, in Henry A. Morgenthau, načelnik federalnega zakladnega departamenta.

V ta namen te pošlje k svojemu zdravniku, kateri ima nalogo, da ti otiplje vse žile in na koncu pronajde, da imaš previsok ali prenizek krvni obtok. S tem je tvoja usoda zapečaten za nadaljnje garanje. In namesto zaslužene pokojnine ali vsaj poštenega dela za nadaljnji obstanek, te vržejo na cesto in mirna Bosna.

Da so gornje vrstice resnične, se je izkazalo med 25. in 30. septembrom. Rail & River Coal Co. je namreč po šestih mesecih odprla enega izmed treh zaprtih rogov, št. 3 ali tako zvani Big Run. Vsi prejšnji premogariji so bili prisiljeni podvreči se zdravniški preiskavi. Precejšnje število je bilo izvršenih, češ da imajo prenizek ali previsok krvni obtok, dasi so spočiti in nekateri so se tudi telesno popravili in so zdravi. Ampak pod današnjim sistemom so ne- sposobni za delo in basta.

Prepričan sem, da je po drugih krajih ravno tako diskriminiranje in šikaniranje starejših delavcev vseh strok brez razlike na vero, kajti kapitalistični sistem je povsod enak. Izžema mene kot tebe ne glede na vero, ampak edino za sveti profit, ker to je njegov glavni cilj.

Zdaj še nič ne vemo, kdaj bo Rail & River pričela obratovati ostala dva rova, št. 4 in 6. Prvi je zaprt šest, drugi pa 15 mesecev. Kadar začneta z obratovanjem, bo tudi pri teh dveh rovih precej delavcev spoznanjih za nesposobne, posebno pri rovu 6, kjer je precejšnje število delavcev starih nad 50 let. Zdar kompanija tudi svojim starim delavcem te starosti ne privošči dela. Med premogariji se širi nezadovoljnost in godrnjanje. Če bo to kaj pomagalo, bo pokazala bližnja bodočnost.

Tudi naše društvo 258 je prejelo iz uredništva Napreja iz Pittsburgha prošnjo za podporo listu in za prispevke neki reviji, katero bodo izdali ob drugi obletnici. V prošnji pravijo, da je list za to in za to, tudi za združenje unijskega pokreta. Pri društvu 258 smo organizirani v UMWA (CIO), čitamo le unijske liste in podpiramo le unijske ustanove. Zaman pa si napenjaš oči in gledaš skozi nazočnike, da bi v Napreju opazil unijski znak. Vsaj v št. 33 z dne 16. avgusta ga zmanjkaš. Priporočam uredništvu tega lista, naj se najprej doma organizirajo. Kadar bo Naprej tiskal v unijski tiskarni, šele takrat pridite v javnost s trditvijo, da ste za združenje unijskega pokreta.

Prej omenjeno število Napreja mi je dal rojak, ki ni na-

ročnik in lista tudi ne mara čitati, vendar ga dobiva brezplačno. Kako je Naprej izvedel za njegov naslov, ker se dotičnik ni še nikdar oglasil v javnosti, dasi je član SNPJ že nad 30 let in seveda čita le dnevnik Prosvete, Družinski koledar in Majaki glas — vse te tri publikacije so unijske — je uganka. Z Naprejem torej ne bo v teh krajih nič, ker ne maramo lista, ki spreminja svoje prepričanje vsake kvatre. Pravi, da je delavski list, vendar se ne tiska v unijski tiskarni.

Tudi v Prosveti se zadnje čase vlečejo dvokolonske polemike, katere po sodbi treznomislega čitatelja ne spadajo v javnost, to je v listu, kakor je Prosveta. Bolj umestno bi bilo, da bi se take polemike medsebojno izravnale, ker se tičejo le dveh oseb, ne pa čitateljev ali jednote.

Starčki obeh spolov v državi Ohio imamo upanje, da nam pošlje zlato sonce prej ali slej, mogoče že v bližnji bodočnosti. Kakor je razvidno, bo Bigelowov načrt za starostno pokojnino prišel še letos na glasovni-ko in upanje je, da bo z veliko večino sprejet. Ta načrt določa \$50 mesečne pokojnine za samsko osebo, staro 60 let ali več, in \$80 za zakonca. Bodisi državna ali zvezna vlada bo nekaj prisiljena storiti, da se napravi konec sistemu, ki na vseh straneh prezira in diskriminira na ta ali na drug način poštene 60 letne delavce, čeprav so pri moči, da bi si še lahko služili kruh v potu svojega obraza. Priporočljivo je, da čitatelji v Ohiju širijo in agitirajo za to pokojnino med svojimi znanci in prijatelji in da vsi kakor en moč glasujemo za ta zakonski načrt pri prihodnjih splošnih volitvah. V teh kritičnih časih bo to koristilo edino delavski skupnosti.

Louis Pavlinich, 258.

Narobe svet

Cleveland. — Ko človek trezno premišljuje in pregleduje današnjo svetovno situacijo, kakor tudi preteklo, sam sebi ne more verjeti, ali se res vse to dogaja ali ne. In vendar se.

Menda je najstarejša človeška tradicija vera, ki uči človeka, naj si iz lesa izkleske boga v podobi človeka in potem pred njim kleči, moli, prosi, in veruje, da bi mu tista reč, sklesana iz lesa, pomagala.

Druga najbolj kriminalna in nečloveška tradicija pa je ta, da veliki profitarji postavijo nekega človeka na krmilo, ga protektirajo na vse načine in oborože do zob, potem pa kričijo, da je tista oseba nevarna vsemu svetu. Nato brž do zob oborože ves svet in hajdi na tistega, da ga zbijemo na tla. Milijone naroda je pognanega na bojišče, da se kolje in bije "za vero in domovino." V ta namen, za vojno, se potrošijo milijarde dolarjev, za reveže pa ni belča, da bi mu kupili kruha. Vse to za velike profite. Nič se ne vpraša, koliko narod trpi in umira, ampak koliko bo dobička za parazite.

In temu pravijo krščanska civilizacija! Po mojem mnenju je to največje kriminalstvo. Ne bi jim še toliko zameril, ako bi človeka ubili in ga pojedli kakor kravo ali prašiča. Ampak ko ga ubijejo, ga se tam na bojišču puste toliko časa, da se še drugi nalezajo bolezni, ker mrličev ni časa pokopati in ker jih preveč pobijejo.

Kar se tiče ene same osebe na krmilu, pa ne pomeni popolnoma nič, ker jo lahko tisti, ki so jo spravili tako visoko, tudi

Moje počitnice

Anton Garden

(Nadaljevanje.)

Prvotno sem v Joplinu, Mo., nameraval ti čez noč in se naslednji dan odpeljati St. Louisu in Chicago. Toda sem se posli. Na busni postaji v tem mestu sem del, da je skozi Kansas City okrog kraja pot. In ker bi se moral voziti vse slednje noč, sem si mislil, se bom vozil po coj in prišel dan prej v Chicago in bom še kaj napravil zadnji dan počitnic.

Na moje veliko začudenje vozi bus iz Kansas City skozi Pittsburgh in A. Kans., torej skozi slovenske nasebine, k sem si že čestokrat želel obiskati. Takoj sklenil, da porabim to priliko in se tam v vim za en dan ter tako izpolnim to željo cenen način. Ker je bilo že pozno zvečer bila Arma že v pokoji, sem se odpeljal na v Ft. Scott, tam prenočil, drugi dan z pa se vrnil v Armo do prijatelja, brata in druga Antona Sularja.

Z ženo sta bila presenečena, kakor tudi ker se mi ni niti deset ur prej sanjalo, da potoval skozi slovenski Kansas in se tam vil. K sreči sem imel še par dni poč. Sreča je bila tudi v tem, da Tone ni tisti delal (po šestih mesecih je tisti teden naprve tri sihte).

Ko mu pojasnim, na kak način sem p. tja, je takoj tudi vedel zakaj — da napmojo radovednost in si ogledam naše kške nasebine. Po kratkem pomenku z ženo zapregel "lizo" in še sva bila na najini o niški poti. Ne vem koliko nasebin sva dan opletla, vem pa, da večino in tudi obicneka jorakov — staro korenino Bratkov Kalnigerja in nekatere druge. Tone je ko porabil tudi za agitacijo za Proletarca. kel je, da bova šla na "bolj trde". Eneg vseeno skolektal, dveh (farmerjev) pa doma dobila. Razkazal mi je tudi njih družni pogrebni zavod v Franklino, v dve pa razne stare zastave in drugo društvene rafernalije, ki res spada v muzej. (P. Gorshe v Clevelandu!)

Ko sva se vozila po slovenskih nasebi se nisem nič čudil, zakaj ima slovenski Ka tako pestro zgodovino, zakaj je bilo ne toliko živahnosti in delavske zavednosti. kraj sam na sebi je prijazen, dasi je že p razrit po "odprtih" majnah. Obeta pa, d še bolj, ker je vsa premogovna industrija povrhju razen par jam, od katerih bo pa tudi kmalu dodelana. Tudi nasebine, k pa večino vse že zelo izredčene tako po li kot hišicah, so se mi zdele prijazne. Re sva se skozi več nasebin, od katerih je le še — spomin. Hišice so popolnoma izga ali pa le še tu pa tam katera sameva.

Ko se človek spomni na tisto veliko ži nje, ko je nekdanj prekipevalo in valovilo našimi knapi po tistih krajih, in ko na mesta posluša povest o tistem življenju, s more ubraniti nekakani melanholiji. Ču gubo tistih nasebin in predvsem tistega škega, mladostnega, upalnega proletarske življenja, ki se je nekoč, pred 20 in več razlivalo po tistih slovenskih kempah vse vzhodnega Kansasa.

In kljub temu, da je sedaj tam le še nek pušča, nekakani pogorišče, ki si je vsaj za ca na površju zacelilo rane, je kljub temu vedno prijazno in nekako domače. Sedaj razumem veliko bolj bivše Kansasčane, za jim je tako pri srcu tisti koticček dežele soln rož in zakaj vsakdo tako rad nazaj zleti obisk, če le more. Ima pač neko poseben spomin na več ali manj lepo preteklost, divno življenje, na nasebine, ki so ali so prav tako gosto posejane kot so na pri vasi v starem kraju. Sploh sem se temu bolj čudil, komaj miljo ali poldrugo milje nasebine v nasebinu. In prav to dejstvo sigurno mnogo vplivalo na razvoj tistega prednega in družabnega življenja, ki je m le Kansasčanom.

Bil sem tam le en dan, pa sem videl m in užival bolj slastno kot vse prejšnje d mojih počitnic.

(Daje na 3. strani.)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 6. oktobra 1919)

Domače vesti. Časnikarska agencija Associated Press je razposlala ameriškim list vest iz Clevelanda, da so delegatje Jugoslovskega republičanskega združenja na svoji tji konvenciji nazvali italijanskega pesni D'Annunzia "fanatičnega obupanca, ki bi z rokovnjaštvom izsilil rešitev jadranske vprašanja."

Delavske vesti. Jeklarski stavkarji ne od hajo. Milica poslana v Gary.

Iz tuzemstva. Italija popustila pri blok Reke.

Sovjetska Rusija. Kolčak, vodja belih še vedno rogovili v Sibiriji.

(Daje iz prve kolone.)

Evropa čim prej reorganizira na bazi feder vne demokratične unije, iz katere mora biti vselej izključeno nacionalno oboroževanje nacionalna, konkurenčna ekonomija. Ang ško delavstvo bo odločno zahtevalo, da se vojni ekonomski in socialni problemi rešijo velikim delom socializacije po vseh evropskih deželah.

Pozdravljamo osnovne točke mirovnega grama angleške delavske stranke! Mi se le grama angleške delavske stranke! — pišemo, da ed in leta — od zadnje vojne — pišemo, da ed rešitev Evrope je v demokratični federaciji.

Raztrganje Poljske ne bo priznано!

Ameriški državni tajnik Cordell Hull je dal 2. t. m. jasno razumeti, da Združene države ne bodo priznale izginotje poljske republike z zemljevida. Za vlado Združenih držav republika Poljska juridično še obstoji in poljski poslanik v Washingtonu ostane v aktivni službi, na drugi strani pa bo ameriški poslanik na Poljskem začasnó nastanjen v Parizu, kjer se zdaj nahaja nova poljska vlada.

S tem je Amerika ponovno demonstrirala svojo odločno stališče, da ne bo priznala nobenih teritorialnih izprememb, ki so bile izvršene z instrumentom sile. Iz tega razloga Amerika ne prizna današnjega nasilnega statusa na Kitajskem in v Abesiniji, ne prizna nasilnega razkosanja češoslovaške republike in ne bo priznala nasilnega razkosanja Poljske ali katerekoli druge priznane države, ki še pride pod okovano peto Hitlerja in Stalina.

Hitlerjeva vojna — danes ni več samo Hitlerjeva, je že Hitler-Stalinova vojna — bo najbrže štela poleg Poljske še druge žrtve, predno bo končana. Na primer baltičske države eksistirajo samo še po imenu. Stalin je zadnje dni klical zastopnike teh držav drugoga za drugim v svoj Kremelj, kakor je včas tiranski graščak klical k sebi svoje valpete. To jasno pomeni, da neodvisnost teh držav ne pomeni nič, dokler Hitler in Stalin lahko rogovilita na prostem.

Isto velja za Ogrsko, Rumunijo, Bolgarijo in Jugoslavijo, katerih neodvisnost ni vredna pomečnega groša, dokler Hitler in Stalin svobodno robanita pod satansko pretezo, da prinašata "svobodo" ljudstvom. V enaki nevarnosti so škandinavske demokracije, Holandija, Belgija in Švica.

Naj se prihodnje mesece zgodi karkoli, naj Hitler in Stalin še tako razmesarita zemljevid Evrope — Združene države ne bodo priznale nobene izpremembe na tem zemljevidu, ki bo izvršena s silo. To je gotovo.

Ameriški vladi lahko po pravici očitamo razne napake in slabosti, vendar ji je treba priznati, da v tem oziru je pravična kot nobena druga vlada na svetu. Hudodelstva, izvršenega nad katerimkoli narodom, ne bo priznala. Zato ji gre čast!

Mirovni program angleških delavcev

Pred kratkim smo omenili pomanjkanje mirovnega programa Anglije in Francije. Deklaracija obeh zaveznikov, da se vojna vrši za uničenje Hitlerjevega režima, je le negativnega značaja. Kaj naj pride v Nemčiji za Hitlerjevim režimom? Kako se naj organizira Evropa po končani vojni?

Nekaj dni po tistem smo že citali članek v The Nationu, ki ga je objavil Harold J. Laski, profesor politične ekonomije in eden voditeljev delavske stranke na Angleskem. Laski piše, da je angleška vlada zavzela edino pravo pot, ko je na Hitlerjevo invazijo Poljske odgovorila z napovedjo vojne. Delavska stranka popolnoma odobrava to pot — vendar za enkrat še ne gre v vlado, ker ne zaupa Chamberlainu zaradi njegove črne preteklosti. Zato je delavska stranka ostala v opoziciji in si je pridržala pravico kritiziranja vlade, kadarkoli zasluži kritiko.

Delavska stranka v Angliji — piše dalje Laski — se tudi zaveda važne potrebe, da dobro organizira in konsolidira svoje moči za svoj nastop, ko se bo sklepal mir. Bodoči mir mora biti docela drugačen kot je bil versajski. Nič več alepomisla! Angleški delavci smatrajo, da nimajo nobenega spora z nemškimi delavci in kmeti, in kakor hitro pride v Nemčiji na površje nova vlada, ki bo imela zaupanje večine nemškega ljudstva, bo angleško delavstvo zahtevalo mir s pogojem, da mora nova nemška vlada takoj priznati neodvisnost Češoslovake in Poljske ter dovoliti Avstriji, da si s svobodnim glasovanjem odloči ali hoče ostati v Nemčiji ali ne.

Nadaljnje mirovne zahteve angleške delavske stranke so, kakor piše Laski: mir se mora sklepati na temelju enakopravnosti; nobenih aneksij in nobenih kazenskih odškodnin ne sme biti. Angleško delavstvo se pa zaveda, da je trajni mir v Evropi nemogoč na temelju "status quo ante," zato bo zahtevalo, da se

(Daje v zadnji koloni.)

Ruska topniška enota v akciji. Slične enote in vojaške čete so okupirale poljske pokrajine.

ROMAN TREH SRC

JACK LONDON

Svečenik je vzel z oltarja bodalce in majhen zlat kelih ter izročil oboje carici. Ta se je obrnila k Francisu, ki je zasukal rokav na levi roki. Predno mu je pa prerezala kožo, se je carica ustavila, pomislila in dotaknila z jezikom konca bodala.

Oči so se ji srdito zasvetile. Čim se je dotaknila z jezikom ostrine, je takoj vedela, a kom ima opraviti. Vrgla je bodalo proč in malo je manjkalo, da ni planila na svečenika. Komaj se je premagala, da mu ni zasidala bodala v podla prsa. Ozrla se je v smeri kamor je vrgla bodalo, da se prepriča, če zastrupljena ostrina ni morda koga zadela. Nato je potegnila iz nedrj drugo bodalce. Tudi to je oblikovala, predno je prerezala Francisu na roki kožo in prestregla v kelih nekaj kapljic njegove krvi. Francis je storil isto na njeni roki in ko je bila kri obeh pripravljena, je vzel svečenik hočeš nočeš kelih ter izlil pomešano kri na oltar. Obred je bil končan.

Nastopila je kratka pavza. Carica je namršila obrvi.

— Če je usoda določila, da mora biti prelita danes na tem oltarju človeška kri... je spregovorila z grozečim glasom.

In svečenik, ki je najbrž dobro vedel, kam meri caricina grožnja, se je kljub svoji jezi uklonil. Obrnil se je k izgubljenim dušam in svečano izjavil da sta Francis in carica poročena. Carica se je naglo obrnila k Francisu, kakor da ga prosi, naj jo objame. In ko jo je objel in poljubil, se Leoncie ni mogla več premagovati. Naslonila se je na Henryja in zakrila obraz z rokami. Francis je dobro vedel, kaj se godi tisti hip v Leonciji duši. Ko se je pa carica vsa srečna ozrla na Leoncio, češ, le pogledj, kako hitro se ti je izneveril on, ki ti je bil vzor idealnega moža, se Leoncie na obrazu ni več poznalo, da divja v njenem srcu vihar ljubosumnosti in užaljenega ponosa.

XXI.

Dve misli sta šinili Torresu v glavo v hipu, ko ga je vrtnec zgrabil in potegnil na dno. Prva je bila misel o ogromnem belem psu, ki je skočil takoj za njim v jezero, druga pa o tem, da Ogledalo Sveta laže. Torres je bil trdno prepričan, da mu bide zadnja ura. A vendar prizor, ki ga je videl mimo grede v Ogledalu Sveta, ni bil niti najmanj podoben smrti na dnu jezera.

Torres je bil izvrsten plavalec. Ko se je v vrtincu naglo pogrezal v črno brezno, ga je bilo strah misli, da si lahko razbije ob skale glavo. Toda struja, ki ga je nesla z veliko brzino nekam v neznane globine, je bila tako močna, da z glavo sploh ni zadel ob stene podzemnega rova. Samo včasih, kadar je po smeri toka uganil, da se bliža stena, je umaknil glavo in se skrčil, kakor se skrči morska želva, kadar jo napade smrt.

Cez dobre pol minute — tako se je zdelo Torresu po zadržanju sape — je pomolil glavo iz vode, ki je tekla bolj počasi, in njegova pljuča je napolnil hladen, čist zrak. Počasi je plaval naprej in bil zadovoljen, da se drži na vodi. Počival je in razmišljal, kaj se je zgodilo s psom in kakšna iznenadila mu pripravila to čudno podzemno potovanje.

Kmalu je zagledal pred seboj motno dnevno svetlobo. Ko je postalo povsem svetlo, se je ozrl in opazil nekaj, kar ga je poglajalo z vso brzino naprej. Zagledal je namreč psa, in se je podil za njim in mu kazal svoje strašne čelane. Blizu izvora dnevne svetlobe je Torres opazil na bregu skalo in zlezel na njo, da se reši nevarnega spremljevalca. Takoj se je spomnil, da ima v žepu dragulje, ki jih je ukradel iz caričine zakladnice. Ze jih je hotel potegniti iz žepa, ko je naenkrat zadonelo po ozki soteski srdito lajanje in Torres je zopet zagledal tik za hrbtom ogromnega psa. Mesto draguljev je privlekel iz žepa caričino bodalo.

Znova sta mu šinili v glavo istočasno dve misli. Kaj naj stori? Ali pa naj spleza navzgor proti izvoru dnevne svetlobe v nadi, da odnese potok sva mimo skale? Odločil se je za drugo idejo. Hitro je začel plezati po strmi skali navzgor. Toda pes je skočil na skalo in se poglajal v največji naglici za njim. Kmalu ga je dohitel. Torres se je naglo obrnil, pripravil bodalo in čakal na napad.

Toda pes ga ni napadel. Nasprotno široko je odprl svoj gobec sedel na zadnji nogi in iztegnil predno tace, kakor da hoče Torresa po-

zdraviti. Torres ga je prijel za tace in mu jo hvaležno stisnil. Reakcija je bila tako velika, da je malo manjkalo, da se ni zgrudil na tla. Histerično se je zakrohotal in stiskal psu tace, dočim je pes odpiral svoj gobec in prijazen gledal prijatelja v nesreči.

Naposled se je Torres napotil po ozkem bregu naprej. Pes mu je sledil tik za petami. Kmalu je Torres opazil, da se je začela ozka stezica ob potoku znova spuščati k vodi. In tu je zagledal nekaj strašnega, obenem pa razveseljivega. Podzemna reka je valila valove naprej in butala z vso silo ob ogromno skalo. Voda se je penila in šumela tako, da o rešitvi po njenem toku ni bilo govora. Pač pa je zagledal Torres v kamenitem stropu odprtino, skozi katero je padala dnevna svetloba. V premeru je merila odprtina najmanj petnajst čevljev, toda pokrivala jo je ogromna pajčevina, ki je bila tako strašna, da je Torres nehote obstal in ostrmel. Se strašnejši je bil kup kosti pod pajčevino. Niti pajčevine so bile debele kakor prst in lesketale so se kakor da so srebrne. Torres se je dotaknil pajčevine in mraz ga je spreletel. Prišla se ga je kakor klej in moral je napeti vse sile, da osvobodi roko. Pri tem se je stresla vsa pajčevina. Ob obleko in pasjo diako je obrisal roko, katere se je držala neka sluzasta tvarina.

Med dvema spodnjima koncema, ki sta držala ogromno pajčevino, je opazil Torres odprtino, skozi katero bi mogel zlezi iz podzemne jame. Predno se je pa odločil za ta korak, je iz previdnosti porinil skozi odprtino psa, da se prepriča, da-li je pot varna. Pes je zlezel skozi odprtino in izginil. Torres je že hotel zlezi za njim, ko se je pas naenkrat vrnil. Planil je nazaj s tako naglico, da je podrl Torresa in oba sta se zatrkjala po strmini navzdol. Torres se je še pravočasno ujel za neko skalo in obvisel na nji, psu je pa izpodrsnilo in padel je nazaj v valove. Predno je Torres iztegnil roko, da bi ga ujel, je pes izginil pod skalo.

Torres je dolgo kolebal. Strah ga je bilo pri pogledu na podzemni hudoirnik. Nad njim je bila odprta pot iz jame in Torresa je vlekel k solncu, kakor vleče čebelo ali cvetlico. Toda kakšno prikazen je videl pes, da je tako prestrašeno skočil nazaj? Ko je tako razmišljal, je naenkrat začutil, da sloni njegova roka na nečem okroglem. Dvignil je dotični predmet in opazil, da drži v roki človeško lobanjo. Ves prestrašen se je ozrl na kup kosti pred seboj in spoznal, da so to ostanki človeških okostnjakov. In znova je začel razmišljati, kako bi se rešil iz jame po vodi. Ze je hotel skočiti v potok, pa se je ustrašil vrtnecv.

Potegnil je iz žepa caričino bodalo in zlezel previdno skozi odprtino v pajčevini. Zagledal je isto, kar je videl malo poprej, in planil je nazaj tako naglo, da je padel v vodo. Komaj je napolnil pljuča s svežim zrakom, ko ga je zgrabil vrtnec in potegnil v svoj podzemni tok.

Ta čas, so se vrstili z enako naglico usodopolni dogodki tudi v caričinem domu ob jezeru. Komaj sta se mlada poroki vrnila iz Velikega doma in sedla za mizo, ko je naenkrat prodrla steno puščica, ki je priletela od nekega mimo njunih glav in se zapčila v nasprotno steno. Henry in Francis sta planila k oknu in spoznala takoj na prvi pogled, da kako je caričin vojščak, ki je stražil most, omahnil in padel v vodo. Iz hrbta mu je štrlela prav taka puščica, kakršna se je zapčila malo poprej v steno. Tik pred mostom so se zbrale pod svečnikovim vodstvom vse izgubljene duše in si pale na caričin dom puščice. Za moškimi so stale ženske in deca.

V sobo je planil drugi kraljičin vojščak, ki se je komaj še držal na nogah. Hotel je nekaj povedati, pa ni mogel spraviti iz sebe glasu. Hrbet je imel ves preluknjan od puščic. Zamahnil je z roko in se zgrudil mrtev na tla. Henry je skočil k vratom, ki so vodila na most, in začel streljati. Kmalu je bil most prazen. Izgubljene duše so se deloma umaknile, deloma pa podlegle Henryjevim kroglicam.

Toda obleganje neutrujenega poslopja ni trajalo dolgo. Francis je s Henryjevo pomočjo sicer podrl most, vendar pa obleganci niso mogli pogasiti goreče strehe, ki so jo zaigale izgubljene duše na svečnikovo povelje z ognjenimi puščicami istočasno na dvajsetih krajih.

(Dalje prihodnjik.)

Pozna ljubezen

Francoski napisal Frederic Boute

Alfred Ronce je imel že pet križev. Bil je močan in tršak ko grčavo drevo. Redki ščetinasti lasje so mu štrleli okrog bleketajoče se glave. Imel je navzgor zavilhan nos, upadla lica in redko brado.

Bil je podoben brezhibno oblečenemu grizalniku, ki se ravna po najnovejši modi. Po tridesetih letih vztrajnega dela in ugodnih špekulacij v trgovini, si je pridobil veliko premoženje. Ker mu je kupčija z avstralsko volno

premoženje pomnožila že čez mesec njegovega stremljenja, je prodal svojo hišo v predmestju in se preselil v lepo stanovanje na nekem odličnem trgu. Zdaj je hotel uživati. Dotlej je mislil samo na to, kako bi prislužil denar. Zdaj si je pa na lepem začel uživati, zadovoljstva in dogodišč. Čeprav je bil v trgovini bistroumen, se je zdelo, da je bil v čustvenih zadevah velik nevednež.

Prihodnost za dogodiščine se mu je ponudila nekega meglenega decembrskega večera. Okrog enajstih se je Ronce vračal iz kluba z avtomobilom, ki ga je sam krmilil. Previdno je vozil

čez neki most, obdan z meglo. Skozi to meglo je Ronce na lepem zapazil človeško postavo, ki je hodila ob ograji sem in tja. Ko se je približal, je spoznal vitko žensko postavo. "Kaj neki počne tukaj?" se je vprašal. Počutil se je, da se postava nagiblje čez ograjo.

Kot dober in plemenit človek je gospod Ronce ustavil svoj avtomobil, skočil ven in stekel proti postavi.

"Kaj pa počnete?" je zaklical in zgrabil neznanko za roko.

"Pustite me," mu je odgovorila neznanka in se mu skušala iztrgati.

Avtomobili v paradi časnikarjev, ki so zastavkali pri listu Lynn Item, Lynn, Mass.

Gospod Ronce je zagledal krasen, skoraj otroški obraz pod valovitimi zlatimi lasmi, ki so uhajali izpod krznene čepice. Svetle oči so zrle vanj in zdelo se mu je, da so zalite s solzami.

"Hoteli ste se utopiti!" je vzkliknil razburjeno. "V vaših letih je to popolnoma nemogoče."

"Pustite me," je spet ponovila s slabotnim glasom.

Toda Ronce jo je še zmerom držal in še natančneje opazoval. Res je bila zelo mlada in zelo lepa. Neizkušeno srce gospoda Ronca je divje in močno utripalo. Nesrečno dekletce je zanesljivo hotelo v smrt zaradi nesrečne ljubezni. Usoda je pa poslala še o pravem času prav njega, Alfreda Ronca, da jo reši. To dolžnost mora po vsaki ceni izpolniti.

"Stopite v avtomobil, otrok moj" je dejal vznemirjeno.

"Kam me boste peljali?" ga je vprašala.

"Na svoj dom."

Nekaj časa se je obotavljala in gledala gospoda Ronca. Njegov obraz ni bil lep, bil je pa nad vse dobrodušen. Zaupala mu je in stopila v avto.

Cez dvajset minut se je v lepem salonu gospoda Ronca že ogrela, okrepčala s skodelico dobrega čaja in pričela svojemu rešitelju pripovedovati svoj življenjski.

Pisala se je Marcella Verdierjeva, daktilografinja. Stanovala je pri svojih starših. Oče je bil uradnik in zelo strog. Hotel je, da bi se poročila z nekim bogatim, starejšim človekom. Ona je pa ljubila drugega, mladega uradnika, tovariša v službi, ki je bil kajpak lep in reven. Zato je prišlo v družini večer do prepira in prav tako tudi ta večer. Mladuradnik je prišel k očetu, ta ga je pa postavil pred vrata. Hotela je z njim, pa je ni maral s seboj, bodisi iz obupa ali pa iz strahu, da bi izgubil službo.

Zato je od doma pobežnila.

"Ali ste hoteli napraviti samomor?" je vprašal nato gospod Ronce.

Ni mu odgovorila. Zdelo se je, da jo vse na tem svetu utruja. Gospod Ronce je dekletu odstopil svojo sobo, sam je pa spal na divanu v salonu.

Drugi dan je dejal služkinji, da ga je obiskala mlada sorodnica z dežele. Bil je v veliki zadregi. Marcella ni mogel obdržati v svojem stanovanju, to se ne bi spodobilo. Misel, da bi zlorabil njen težavni položaj, se mu je zdelo odvratna. Niti na to ni mogel pomisliti, da bi jo odslavil, ker se mu je zdelo, da mu človekoljubnost nalaga dolžnost, da jo reši propada.

Razen tega si je moral priznati, da jo ljubi. Prvič v življenju je nekoga vzljubil. Dotlej mu trgovina ni dala časa za ljubezen.

Preden se je pa odločil, se je hotel pripraviti o resničnosti dekletovega pripovedovanja. Neki pisarni je dal nalogo, naj zadevi pogleda do dna.

Tako je gospod Ronce izvedel, da je bilo v pripovedovanju mlade Marcella res vse, razen dveh, treh podrobnosti: njen ljubimec ni bil uradnik in tudi ni imel nobenega poštnega poklica. Marcella je pregovorila, da je odšla od doma na veliko žalost nje-

nih staršev. Zdelo se je, da z namenom, da bi jo izkoriščal in da bi trgoval z njeno lepoto. Marcella se je temu uprla, zato je tudi od njega pobežnila.

Vse to je izvedel gospod Alfred Ronce, pa ni ničesar verjel.

"Tako govore njeni domači," si je mislil. "Sicer pa, če je tudi resnica, dokazuje, kako je deklet v globini duše pošteno."

Blizu svojega stanovanja je najel za Marcella majhno stanovanje. Lepo ga je opremil in priiskrbel Marcelli mesečni dohodek.

"Zdaj je nesrečno deklet vsaj svobodno in samostojno, meni pa ne more nihče ničesar očitati."

Obiskoval jo je na skrivaj. Marcella mu je dejala, naj si priiskrbi ključ njenega stanovanja. Pogosto jo je vodil v restavracije in v gledališča. Na moč ponosen je stopal ob lepem dekletu, nasproti njej se je pa vedel čisto prijateljsko in skoraj očetovsko. Od nje se je junaško poslavljaj pred vrati njenega stanovanja. Njegova čustva pa že davno niso bila očetovska. In ko se je vračal v svoje razkošno stanovanje, se je zmerom znova ogledoval v zrcalu in se vpraševal, ali je res tako grd, da ne more vzbuditi ljubezni, ki je njega samega tako prevzela.

Ob ponedeljkih zvečer gospod Ronce nikoli ni bil prost. Večkrat je v dvema svojima prijateljskima, ki sta bila kakor on še samca in velika sladokusca. Neki ponedeljek, tri mesece po prvem srečanju na mostu, se je pa zgodilo, da je iden izmed prijateljev gospoda Ronca zbolel, drugi je moral pa odpotovati. Gospod Ronce je izvedel to v zadnjem trenutku. Tedaj se je odločil, da preseneti Marcella in jo popelje v gledališče.

V malo Marcellino stanovanje je prišel gospod Ronce kajpak spet na skrivaj, ker je imel ključ. V predsodbi je pa zaslišal glasove.

Odprl je vrata in ostrmel. Za pogrnjeno mizo je sedela razkošno oblečena Marcella na kolnih nekega mladeniča, ki ga gospod Ronce ni poznal. Marcella je kriknila in poskočila, mladenič je pa bežal kolikor so ga nesle noge in se med vrati zadel ob osuplega gospoda Ronca.

Gospod Ronce se je počasi vendarle zavedel.

"Ah," je žalostno vzdihnil, njegov glas je izdal globoko bol in veliko osuplost.

"Kaj naj mu rečem? Če me požene nazaj na cesto?" se je

Minnesota governor Harold Stassen.

ihite spraševala Marcella in se naslanjala ob mizo.

"Kdo je ta človek?" je naposled spregovoril gospod Ronce z zamolklim glasom.

"Sosed z gornjega nadstropja," je jokavo odgovorila Marcella, "dvoril mi je, bilo mi je tako dolg čas."

In na lepem je spoznala, da je to krasen izhod, čeprav je komaj verjela, da se ji bo posrečil. Zato je nadaljevala:

"To je vaša krivda, Alfred;

strašno je toda vi ste krivi, kaj ste me s svojo hladnostjo tirali do skrajnosti, kaj niste hoteli spoznati, ljubim?"

Res je bila Marcella v tem nutku ganjena. Kdo bi mogel pisati veselje, ki je na lepem sijalo na obrazu gospoda Ronce?

"Oprosti, draga moja! mogel verjeti v takšno srečo sam sem kriv. Poročiva se celita, ali hočeš?"

Marcella je molče prikl-

Nova

VELIKA KUCHARICA

Po dolgoletnih izkušnjah in preizkušnjah je Felicita Kalinšek svojo veliko Kuharico vnovič spopolnila in predelala. Ta izdaja je sedma, kar pomeni za slovenske razmere velja kakor še tako gostobesedna reklama.

Na vol kar 700 stranih je struna odlična in priznana avtorica, vna stara in najnovejša dogmatična kuhinjske umetnosti. Svoj je obdelala nad vse pregledno, lahka receptov je izbrala. TO JE NAJPOPOLNEJŠE DELO, KI GA IMAMO NA TEM PODROČJU. Oprema knjigo je raskočna. Nečisto je slik v besedilu, 34 pa je novih barvnih tabel, ki jih je naslikal Dragotin Humek....

Vsaka gospodinja, ki se zaveda svoje odgovornosti za zdravo in pravilno prehrano družine, si mora to knjigo omisliti. Vsaka gospodinja se mora namreč priučiti umetnosti, kako bo svojim domačim nudila zdravo hrano v potrebni izbiri in menjavi. Vsaka gospodinja bi hotela tudi svoje goste iznenaditi s posebno izbranim jedili. Za vse to ji bo najboljša vodnica in učiteljica ta SLOVENSKA KUCHARICA

Četudi je ceni natik knjige v vseh pogledih ne samo vsebinsko, ampak tudi tehnično popolnejši od vseh dosedanjih izdaj, je cena knjige sedaj znižana. \$5. (Poštno plačamo ml.)

Naročite pri: Velja samo

KNJIGARNE: SLOVENIC PUBLISHING COMPANY
216 West 18th Street New York, N. Y.

GOSPODINJE IN DEKLETE, TO JE KNJIGA ZA VAS!

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J.

TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerne, unijako delo prve

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Tel. Rockwell 4904

CHICAGO, ILLINOIS

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta v prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlana \$4.00 na eno letno naročnino. Ker pa člani še plačujejo pri assessments \$1.20 na tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vrzoka, reči, da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina, le gotovo je v vaši družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Člen lista Prosveta je:

Za Zdruc. države in Kanado \$6.00	Za Clere in Chicago je.....\$7.50
1 tednik in.....4.80	1 tednik in.....4.80
2 tednika in.....5.60	2 tednika in.....5.60
3 tednike in.....6.40	3 tednike in.....6.40
4 tednike in.....7.20	4 tednike in.....7.20
5 tednikov in.....8.00	5 tednikov in.....8.00
Za Evropo je.....\$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plamnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to tako naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znizati datum za to vsoto naročnika.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsote \$.....

1) Ime.....Čl. družina M.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledenčih članov moje družine:

2).....Čl. družina M.....

3).....Čl. družina M.....

4).....Čl. družina M.....

5).....Čl. družina M.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....